

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

Núm. 1974 — Any XXXVIII
BARCELONA 27 D'OCTUBRE DE 1916

PERIODIC HUMORISTIC IL·LUSTRAT
10 cèntims — Atrassats: 20

FLORS SIMBÓLIQUES

— Els amics són per a les ocasions, i jo, pels amics,
me desdinero.

Els pobres desertors

ORNEN a fer vibrar els apassionaments bèl·lics les batalles de Verdún. ¿Què hi fa que a la Rumania En Mackensen avenci? Rumania està molt lluny i per aquelles terres ja hem quedat que no està gaire arrelat el sentit

territorial. Lo apassionador i decisiu és França i a França, després del Somme, ha arribat Verdún. Els alemanys donarien tres Constanzes pel fort de Douaumont. I nosaltres també.

En el goig d'aquests batecs de victòria francesa, hem pensat en la tragèdia cordial dels desertors. ¿Quin sentiment serà el d'aquests homes, davant l'esforç abnegat de la seva raça? Quan arriben les victòries ¿què perceben? ¿Dolor d'averonyits o instintiva alegria de patriotes frustrats? Deu ésser una tristesa fonda la d'aquests covards que veuen des del fons vil de la seva esterilitat heroica l'apoteosi dels seus germans, plens de sang gloriosa. Ells no són res, no serveixen per a res, no tenen patria ni la tindran mai, no podran tornar al poble perquè les moces no'ls voldrien ni els companys tornarien amb ells ni els pares tindrien l'orgull del fill. Amb la dimissió del títol de soldat, presentaren el de la meitat de la seva vida. I això els desertors francesos i els alemanys i els italians...

Els nostres cafès-concerts asseguren que estan plens de desertors, No és pas veritat. Hi han en ells un rebutg internacional, que potser sí que han fugit de les banderes, però el desertor, per poruc i no per brètol, no visita els llocs d'esbarjo i de tumulte, se'n va per la ciutat envoltat en soletat, plé d'aquella melangia torturadora que dona l'anyorament infinit de la patria en perill abandonada. I encara en aquells que sense decor s'arrosseguen pels bars amb tzigans i mixtures ubriagadores, l'angunia de la seva deserció els persegueix com un fantasma recriminador. Jo recordo que un dia de setembre de 1915, ens arribà la nova de l'ofensiva a La Champagne. Ens trobavem en un bar i un amic periodista ens anava cantant per telèfono els telegrams exaltadors. Vintiquatre mil presoners, cent canons, un avenç de sis quilòmetres. L'ànima entonà *La Marsellesa*: «*Le jour de gloire est arrivé...*» En el bar hi havia nn xicot belga que reia i cantava plé de *whiskys*. Un desertor? Potser no, però al menys un home que's divertia, mentres el seu rei amb uns quants regiments de braus defensaven el darrer troç

de patria. Ens dirigirem an ell, li diguerem la victòria francesa, brindarem amb ell, ferem tocar *La Marsellesa* i el *Tipperary*, i poc a poc, aquell xicot belga comença a entristir-se, deixant de riure, rebutja el got de *whisky*, s'enfonça en la cadira, i abatut i abstret queda an allí amb una borratxera especialíssima que no deu tenir parior en les amargues ubriagueses; la ubriaguesa del desertor en jornada de victòria.

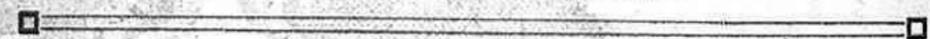
¿Quina literatura més complexa i més curiosa podrien fer els nostres escriptors si abandonessin aqueixa cursileria que els ofega, per a atendre an aquests documents humans que els hi passen pels ulls, rebutjos de la guerra? Però an aquí encara no hem passat de l'aimada i de la masia... Del desertor, per exemple, encara en tenim un concepte espanyol, de xicot que no vol anar a Cuba o a Melilla. De les tragèdies dels pròfuges no en sabem res. Bé és veritat que en un desertor hi ha més inquietut que en tota la nostra apacible literatura.

Un n'hem conegut—la nacionalitat del qual no volem dir, però no és francesa—de ben curiós. Ell sent la patria igual que la senten en les trinxeres; ell li donaria la vida, però és covard, és covard. Cada vegada que ha volgut sortir cap a la seva terra, el cor li ha fallat. Té por irrefrenable, patològica, vessànica. Però no vol passar per desertor. ¿Què fer, doncs? ¿Com enganyar a la patria i enganyar-se amb una fórmula decorosa? El nostre desertor ha trobat la manera de no ésser-ho. Un dia s'emborratxà, promogué un escàndol, insultà als municipals i, naturalment, fou detingut i processat. Essent processat, no pogué marxar, però el tribunal fou benèvol i l'absolgué. Nous dubtes i noves pors. El consolat tornà a fixar crides i el nostre home tornà a emborratxar-se i a insultar i escometre a un sargent de seguretat.

El procés se veurà un d'aquests dies. ¿L'absoldran altra vegada? Si ho fan, el bon desertor apel·larà aleshores a la llei de jurisdiccions, implacable. Pendrà unes copes i agredirà a un oficial. Un procés serio deturarà la seva marxa. Una condemna sosegarà, en la quietut de la presó, la seva ànima covarda. I no haurà estat desertor ni covard, sinó un bon patriota, que un dia celebrant una victòria caigué en incontinença agressiva. El Destí, i no pas la covardia, l'impediren anar al front.

La victòria de Verdún m'ha fet pensar més en els desertors que en els hèroes. I quan *La Marsellesa* ressonava en la pianola del bar cosmopolita, pensava en que tal volta remouria les entranyes d'un pobre covard que patiria el dolor nou i incurable de la deserció.

PARADOX

Un malalt va a fer-se mirar pel doctor Palaudaries.
—¿Què diu que s'hi sent al ventre?—pregunta aquest.
—Un dolor molt fort que'm fa veure les estrelles; ¿què li sembla que deu ésser?
—Un telescopi.

L'ase de Buridàn

Del Jardí dels humoristes

UN IDILI DAMUNT D'UNA ESQUENA

El fet se suposa a París.

El senyor X., un home jove i apte per al servei de les armes, està fent les mil martingales per a defugir el compliment de anar a la guerra; és lo que se'n diu un perfecte *embusqué*.

Acompanyat de la seva fulana, una moreneta molt guapa i molt graciosa, es presenta tot sovint a casa el metge amb l'intent de convence'l de que està molt malalt.

El metge, que d'una hora lluny ja li ha conegut les seves camàndules, li va seguint la beta i cobrant-li les visites.

—A mi ningú em treu del cap que tinc un pulmó fet malbé.—diu el senyor X.

—Veiam, despulli's; l'auscultarem amb tot deteniment.

Ajudat per la seva fulana, que també entrava cada

dia de consulta al despatx del doctor, el senyor X. es treia l'americana i l'ermilla i s'aixecava la camisa i la samarreta fins arran de clatell.

El facultatiu aplicava l'orella al indret dels pulmons i, com no hi trobés res d'anormal, cada vegada, invariablement, acabava fent l'ullet i un picaresc somris a la senyora com volguent-li dir: «el séu amic és un romancer!», ullet i somris als quals la senyora responia amb un moviment de cap i una mocegadeta als llavis que equivalien a un discretíssim assentiment.

No obstant, acabat l'exàmen, per a donar gust al client, el metge acostumava a dir-li:

—Sí,... realment... hi ha una petita lesió... Torni demà passat.

Tant va durar aquesta broma, que va succeir lo que estava escrit, lo imminent, lo que no podia menys de succeir: que'l metge va enamorar-se de la fulana del senyor X.

Se'n va enamorar bojament; però com que sols se veien allí a l'hora de la consulta, en presència de l'altre, només podia insinuar-li la seva passió amb els ulls i amb

rialletes que ella pot ser interpretava defectuosament, i encara aprofitant els curts moments en que el *malalt* estava girat d'espatlles.

Però heu-se aquí que un dia—l'amor tot ho pot!— al metge se li va ocórrer emprar el sistema modern per al tractament dels tuberculosos: els gràfics pintats a l'esquena del pacient.

Agafant el llàpiz blau, va escriure arràn de la primera costella:

«*Senyora: jo l'estimo*»

El dia següent:

«*Estic boig per vostè*»

La fulana, vinga riure, tapant-se la boca amb el mocador.

Un altre dia el metge va atrevir-se encara més:

«*Vol ésser meva?*»

I com que ella no podia respondre, el metge li va dir:

—*Ve, senyora? Ara ja sab com se fa. Aquests grà-*

fic que senyalen el curs de la malaltia, vosté mateixa els podrà escriure a casa seva.

L'endemà el doctor va veure pintat a l'esquena del senyor X. un «*Si*» com una casa.

Mes endavant a l'esquena del *embusqué*, tant el metge com la fulana ja hi escrivien xistos verds.

El dia que'l senyor X anà al quartel al objecte d'ésser inspeccionat per a veure si era útil, s'hagué de treure la samarreta davant de tot-hom.

Els facultatius militars encara riuen.

H. CHRISTIAN

A CAU D'ORELLA

Vida alegre...

El que va donar el nom al teatre de «Novedades» segurament era un padrí amb pressentiments infal·libles, però mai sospitaria que certes novitats tinguessin representació en el senyorívol coliseu. I ha estat així i ningú dubta ja, i tota la gent teatral i les colles de *corridos* i *corridas* ho van contant a cau d'orella. Nosaltres no tenim altre remei que repetir-ho, però tan discretament que no poguent ho dir ni a cau d'orella, els nostres llegidors, que amb mitges paraules en tenen prou per a entendre les coses, hauràn d'accentuar la seva viva malícia.

A «Novedades» existeixen uns proscenis on se segueix la tradició barcelonina més arrelada, que és la de divertir-se sense fer mal a ningú, o fent-ne una mica, com en el cas que ens fa escriure. Uns vells barrilaires els ocupen, convertint l'avantllotja en recó d'esbarjo, confessional de senyorettes, sala de recepció i arcova de secrets. Com que ja no hi ha Tallers Embuts, ni Baldufes, se fan ante-palcs. Comque posar pis és cosa massa cara, els vells tacanyos, del prosceni ne fan pis, i mentres els actors declamen, obren el pis, se tanquen i accionen!

L'altre dia, representava en Morano el drama de l'Echegaray *Vida alegre y muerte triste*. Retrunyia en la sala la seva veuarra i el públic el seguía obsessionat, escoltant com en temps de l'Exposició els pensaments de l'Echegaray. Però en Morano, acabà un parlament, el públic obsessionat continuà retenint l'alè, un silenci enorme es produí, i aleshores es va sentir una veu de dona que deia tota esverada des de dins d'un prosceni...

—En busca de concessions,
cap a Madrid falta gent!...

Senyor, senyor, però ¿com reproduïrem nosaltres la veu de la dona del prosceni? Ni el mateix Samblancat s'atreviria. Però és precis dir-la... Sinò, per a què hauríem escrit aquest *Cau d'orella*? Acosteu-vos, amics; més aprop, aixís... Doncs en la sala silenciosa se sentí una veu de dona sortida del prosceni que deia tremolosa i en castellà:

—No, por... aquí, no.

Però en lloc de l'adverbi «aquí», la dona digué quelcom més precis que aixecà un esvalot formidable, obligant an En Morano a suspendre uns minuts la seva *Vida alegre*, davant de la que s'estava desenrotllant en el prosceni.

La dolça Barcelona

Les males llengües... ¿no han arribat, irreverentes, a posar malícies sota una esquela?

Ell havia arribat a ésser una cosa original i polida en l'honorable classe de banyuts. ¿Que la senyora s'entretenia excessivament fóra del domicili comú? Ell imitava a la senyora. Que havia estat precis el divorci? Ell havia facilitat l'adulteri de la senyora, aconduint al jutjat fins al llit de lloguer on els culpables geien. I comteu que els advocats, procuradors i testimonis, per a no patir equivocació i comprovar que lo que els seus ulls veien no era un incident passatger produït per una hora de feblesa, es dedicaren des d'aquell moment a l'execució personal de l'adulteri amb aquella senyora, aportant noves proves an aquell marit que no volia cometre un error judicial.

El senyor Z. ha tingut la seva recompensa, car aquests tant a la terra com al cel, tenen el seu premi. Al morir, la setmana passada, se publicà el seu retrat i una esquela que ordenà insertar la seva desconsolada viuda.

I la seva desconsolada viuda, al final de l'esquela, posava una advertència commovedora: «No se admittien coronas». Mai el respecte a la mort ha tingut una tan noble interpretació. Prou coronas pel pobre difunt, que al menys pogués descansar sense adornos simbòlics, a la fossa, que no pensés que fins en l'enterrament la seva senyora el coronava.

Els nostres estimats confreres...

La mort de Stürgkh, president del consell de ministres de Austria, ha tingut conseqüències lamentables a Barcelona. També s'ha assassinat alguna cosa entre nosaltres.

El Poble dedica un comentari

amb cursiva a l'assassinat, i al final, escriu: «Els germànifils embusters? Oh, furor dels déus de la Mitologia mitològica de l'Alemanya empírica!» Per menys varen matar an En Stürgkh. (I ho diuen amb cursiva).

La Veü, ja que la mà esquerra del catalanisme engegava tonteries, volgué que també les fés la mà dreta. I escriu: «L'assassí era redactor en cap del periòdic *El Pueblo*, la publicació del qual fou sospesa al començar la guerra. Allavors edità el diari *La Lucha*.»

Es veu que a Viena els diaris, en lloc d'ésser escrits en alemany, apareixen en castellà.

En Paludaries s'atura, entusiasmat, davant de la «Venus» de Milo.

—Es molt estrany!—exclama.

—¿Què és lo que trobes estrany?—li pregunta un seu amic.

—Que una dona tant guapa no hagi trobat encara algú que li regalés una camisa.

—Que no us passi com a mi,
que m'he emportat... molts *miquels*.

El boletairet

El senyor mestre digué als minyons que a l'endemà no hi hauria classe car la seva muller estava mala, quasi per sacramentar, i ell, en tals circumstancies, altre feina tenia que ensenyar-los-hi el *b-a-ba* i que Madrid és la capital d'Espanya.

—Marel!—feu En Joanet a l'arribar—demà no hi ha estudi.

—Com?

—No hi ha estudi; diu que la mestra vol morir-se.

—Murriot, embusterol!

—El mestre plorava.

—Pobre senyor! Té, menja i al llit desseguida.

—Marel!

—Què?

—Deu-me castanyes i nous.

—Reventaràs... Té.

—Marel!

—Callal!

—Escolteu, mare. Què faré demà?

—Fer-me pernabatre. Al llit!

—Deixeu-me anar a collir bolets.

—Que vols el ruc per a portar-los?

—No, ja els duré sol; deu-me un cistell, pa, cansalada i una mica de vi.

—Vols una poma?

—No, ja robaré figues.

—Lladrel passa al llit!

A l'endemà al matí En Joanet agafà una cistella amb pa, vi i cansalada i se la penjà al braç esquer; a la mà dreta duia una vara.

A l'ésser fóra poble, amb la vara trencà una herba, i de l'herba en sortí llet de bruixa. La vara s'en enllefiscà tota.

Arribat al bosc, mira per aquí, mira per allà, no més trobava pets de llop. Per fi un gran bolet feu deturar lo; era un magnífic mata sastres. Llefiscós com un garipau, tenia la pell clapada com una pantera i per sota deixava anar verí com els caixals de l'escorçó.

El Joanet el tocà amb la vareta untada de llet de bruixa i s'esferí veient com al mata sastres li sortien ulls, nas, boca i una clenxa tan ben pentinada com la clenxa d'En Gispert (model 1916).

Ell volia fugir, però el bolet li digué:

—Oh! tu qui em portes les llàgrimes blanques i verinoses de la meva muller, digue'm on rau per a que no em costi tant de trobar-la quan el meu esperit es despreguï de la forma de bolet. En canvi et faré conèixer un món per tu insospitat i del qual sóc xopluc.

I En Joanet li contà on era l'herba de la llet de bruixa. Aleshores el mata sastres digué:

—Toca'm amb la punta del dit i fica't el dit al nas. Te tornaràs un muixarnó i veuràs coses extraordinaries. Quan n'estigues cansat, digues:

El muixarnó, muixarnonet
vol tornar se en Joanet.

—I els bolets que tinc de dur a casa?

—Va del meu compte.

I En Joanet ho feu tal com li ordenaren i es trobà un muixarnó entre mols mils de muixarnons. I aquests li explicaren que a l'ombra del mata sastres s'anava a celebrar la coronació del rei Rovelló XXXIII.

I aixís fou en efecte; sa majestat s'assegué en un trono de molça acompanyat de sa esposa Peu de rata. El pretendent al trono príncep Pinatell feu acatament i acte de vassallatge pronunciant un curt discurs que mica més, mica menys, feia aixís:

«Senyor i parent:

Fins avui he sostingut que tenia tant dret com vos per a seure'm al trono del reialme dels bolets, però després d'haver-vos vist cuit a la brasa amb all i julivert, em rendixo i faig el meu homenatge.»

Rovelló XXXIII contestà:

«També ets bo tu a la brasa; abracem-nos.»

I s'abraçaren. Els ous de reig que feien de diplomàtics aplaudiren i els *champignons* i les papinelles dançaren gentilmente.

Nostre hèroi, veient que es feia tard, digué:

«Muixarnó, muixarnonet

vol tornar-se En Joanet.»

I En Joanet es tornà i trobà el cistell curull de bolets de les millors menes.

MONI

La pana

L'automòbil s'aturà bruscament i el xòfer militar que'l conduïa saltà a terra, s'entafurà dessota del cotxe, i començà a inspeccionar el motor.

—Què ha passat?—cridà el coronel treient el cap per la finestrella.

—Panal! Panal!...—exclamà el xòfer, fent una ganyota de disgust i cercant les eines.

—Que us sembla si en tenim per molt?

—Desgraciadament me penso que sí, coronel.

—Precisament ara, a l'hora de sopar, deixar-me aquí en mig dels camps, en un país desconegut!... No sé què us faria!

—No s'impacienti, coronel. Aquí a la vora he vist una masia senyorial, una mena de castell, on li podran donar hostatge, mentres jo m'entretindrè en adobar el desperfecte.

El coronel baixà del cotxe tot malhumorat pel contratemps.

Al xòfer, un home guapo i elegant, d'uns trenta anys poc més o menys, semblà com si la rabia del seu superior no li fes fret ni calor.

—Coronel, si m'ho permet, jo aniré primer a la casa a pendre els deguts informes, per a que siga rebut dignament. Ho dic perquè'm sembla que n'hi ha per tres o quatre hores d'aquesta pana.

CONCERTISTES DE LA PLAÇA REIAL

—Us fem la competència, ceguet. Tenim més públic nosaltres.
—Bé,... també sou més *trompes!*

—Aneu, aneu depressal... I si per culpa vostra avui no sopo o sopo malament, us prometo que us recordareu de mi.

A la poca estona tornava el xòfer, acompanyat d'un vell, el masover; enganxaren un cavall a l'auto, i tots plegats es dirigiren vers la casa hospitalaria.

Realment allò era una casa de pagès senyorial amb totes les comoditats. D'una hora lluny es veia que els seus propietaris eren gent distingida, de quartos i de bon gust.

Al veure que era rebut en el millor saló de la casa, per una dona jove, rossa, guapíssima, graciosa i elegantment habillada, el coronel canvià les arrugues d'enfutisment per un amable somris.

No podia esperar-se una tal acullida.

La mestrea, que era la femella que acabem de descriure, va excusar-se a l'oficial:

—Ho sento, Coronel; però el meu marit no el pot rebre perquè es troba a la guerra. Ja em dispensarà; ho haig de fer jo que estic sola, completament sola...

Passaren amdós al menjador. Un sopar suculent; un àpet de càl ample. De talls bons i de vins excel·lents no en volguen més. El coronel, assegut vis a vis amb l'esplèndida dispesera improvisada, no hi veia de cap ull. S'anava alegrant a marxes dobles; de tant en tant, al bò de la conversa i de les rialles, li feia senyes amb els peus. Ja no pensava en marxar sinó en quedar-se.

La senyora el pregà:
—En aquesta hora de nit s'en vol anar?... Espera demà matí... Té una cambra a la seva disposició.

El coronel no s'hi va pensar gens.

—Si és tan amable!... Ens quedarem. Faci l'obsequi de disposar que diguin al meu xòfer que tingui l'auto preparat per a les cinc.

Una cambrera anà a dur el recado al xòfer que havia sopat amb els masovers.

A mitja nit, el Coronel es revolcava pel llit. No podia dormir de cap de les maneres. L'excés de galanteria i amabilitat d'aquella dona li trastornava el cervell. En les seves carinyoses paraules hi vegé com una promesa de misterioses voluptats. «Pobre xicot!—pensava—té el marit a la guerra!... Jo encara em sento jove... Qui sab si encara podria fer-li una obra de caritat!...»

I, de puntetes, a les fosques, vestit amb la bata de dormir, sortí del quarto i es dirigí corredor enllà vers la habitació que li va semblar podia ésser el dormitori de ella.

Per sota d'una de les portes sortia una esclatxa de llum. Abans d'atrevir-se a entrar, volgué mirar pel forat del pany... Efectivament, allí, damunt d'un sofà, hi havia la mestrea abraçada amb el xòfer, que segons va averiguar el coronel, no era altre que el seu llegítim marit.

INDISCRET

S'ha de lluir la cultura

Sí, senyor; s'ha de lluir i els de *El Progreso* la llueixen de-bò de-bò. I és que no en va és gerent de la casa el cèlebre Cullaré, autor de més frasses bones que el senyor Maura, és que per quelcom tenen de director al Juncal, repartidor de cultura als nois de les escoles radicals, i de redactors a En Gambús, que ha sigut suplent del Consistori dels Jocs Florals de Reus, sa aimada pàtria, i al gran Tubau, i al Clapera, i al Muntaner, el mediano; el malo és a *El Día Gráfico*.

Perfectament que tots aquests senyors llueixin lo que aprengueren en hores i més hores de profonds estudis, ho trobem molt bè, ara, que don J. Jordi Vinaixa vingui a empetar los-hi la basa, no.

I sobre tot més no! quan el punyeflero valencià se llença a les frasses sublimes.

No, no i no. Atureu el carro.

«Un obispo es un Dios; un cura, un pobre diablo.»

No'ns creïem que fos tant, el pobre capellà, però en Vinaixa que n'ha menjat molts ja deu saber-ho. Aixís pensavem quan llegint un seu article, el mateix del *obispo es un Dios*, ens trobem amb que d'una faula d'Isop ne diu llatina.

Don Jorge, don Jorge, li haurem d'estirar les orelles tot i no ésser jugadors. Me sembla que el llatí que sab vostè és com el xino que sab el P. Rupert de Manresa. Vol creure'ns? Als capellans mengi-se'ls, però no els inquieti que sinó li explicaràn la faula de la granota i els bous, que no és llatina però està bé.

RECULL SARDANÍSTIC, per *Josep Grahit*.—Aqui tenen, senyors, un llibre de crítica sardanística que és a la vegada com un anuari o guia del *dilettante* ballador de la nostra dansa nacional. En ell hi trobaràn, els aficionats, les biografies de tots els compositors catalans que s'han dedicat al ram de la sardana, amb el repertori corresponent. Després parla de les cobles, fent-ne llur historial. Pels entusiastes amics de la ballaruga no hi ha dubte que ha d'ésser aqueixa obra doblement interessant, car està plena de dates i de notes crítiques. El capítol dedicat an En *Pep Ventura*, resulta un entenimentat estudi ple de bon sentit musical.

Acompanya al llibre un breu pròleg del conegut escriptor En Salvador Albert.

LA CIUDADANIA ADOPTIVA. (Límite prudencial y legal de sus derechos y deberes). Contribución al estudio de una rama del Derecho internacional privado, per *J. Conangla Fontanilles*.—L'objecte de aquesta obreta, que vé a ésser com una glosa contra uns judicis d'En Roosevelt que'ls furiosos centralistes espanyols intenten aplicar als catalans residents a Cuba, és la defensa del dret que té tot ciutadà nacionalitzat al estranger de poder, tot complint les lleis del país de residència, abogar a tota hora i treballar per la seva pàtria nadiua.

En Conangla Fontanilles, ferm autonomista català, n'ha sortit esplèndidament airós d'aqueixa benemèrita tasca. El seu follet, molt valent i molt ben escrit mereix la pena de llegir-se i de que l'estudfin tots quins se preocupen de tant trascendentals problemes.

PAN-GERMANISMO, per *Earl de Cromer*.—Follet de propaganda aliadòfila, publicat a la capital d'Anglaterra. Per ésser aliadòfil poden comptar que està plè de grans veritats; això és: un *Evangelí*.

DE FÓRA I DE DINS, per *Josep Soler i Palet*.—Una novel·leta de costums d'agradable lectura, que s'enclou en el fascicle 182 de la Biblioteca d'Autors Catalans «Lectura Popular»

SEPT SIENCIES

EL MUSEU DE GIRONA

IV

En els dos murs que segueixen a les vitrines d'excavació, d'esquena a la llum perquè s'endevinin, en tres o quatre fileres, hi han penjats (i tan penjats!) una mostra típica i universal de les donacions de quadros que els ministres de Foment fan an els museus de províncies.

Aquests quadros són lo més trist que hi ha en el museu de Girona. An ells es veu lo miseríós que sempre ha sigut el tal ministeri, lo depressa que s'apaguen aquestes obres que algún dia devien ésser premiades en exposicions nacionals i lo poc que dura l'obra d'art an aquesta vall de pintura a l'oli.

Aquests quadros, mirant-ne les firmes, ens fan l'efecte de nixos. A mi inolvidable arboleda. A la memoria de mi calle. Recuerdo eterno al pajar de mi pueblo. Un lleix els noms i els va dient: «Aquest és aquell paisatgista que havia tingut primera medalla». «Aqui reposa aquell pintor tan famós de la Rendición». «Aqui dorm el gran retratista que la moda l'havia fet home». N'hi han alguns que per ésser més amples, se'ls podria pendre per panteons: la làpida de la propia mort, com que's veu més, sembla més trista, més majestuosa, més funeraria. N'hi han que sembla que ja han nascut vells: la tela s'ha anat arrugant, arrugant, i fent-se sacsons i la pols s'hi ha posat per pisos; n'hi han que ja no's veuen: la pàtina els ha colgat a l'oblid, i n'hi han de petits, aprop del sostre (tal volta mencions honorífiques) que han volat tant que ja és com si no hi fossin. Tots aquests quadros es té de veure com el repós els ha igualat davant d'una mort sens consol; s'ha de veure com el barniç els ha anat barrant de mica en mica; com l'oli s'ha anat apagant i la materia esgroguent i la pintura evaporant-se. Dels que s'havien preocupat de l'estudi precis de la forma, encara en queda la silueta; dels que's varen ubriagar sols amb els colors de aquesta, res. Aquests han quedat ben bè a les fosques. Varen volguer pintar la llum i s'hi varen cremar les ales. Tal volta per les obres d'art hi deu haver un tribunal, diguem d'ultra-tomba o de revisió, un jurat que'l formen els anys, que deu condemnar als quadros do.ents a fosquetat definitiva, o potser és millor per molts artistes que's borri la obra i quedi el nom, o potser val més l'esperit que la lletra que s'ha barrant. Sia com sia, en aquest museu, com tants altres que n'havem vist, els quadros es van tornant làpides, els noms reliques i al fi tot cendra.

Allí, de rengle, hi han les mostres de tol lo pintat en

ELS PRIMERS FRETS

—No t'agrada l'Hivern?

—No, si és un vellot de barbes blanques!..

un segle d'exposicions oficials. Allí, poc o molt, no hi manca res. Cada pinzell hi ha anat deixant la seva inscripció funerària. Allí el quadro d'Academia, el quadro de Llotja, el quadro fret, el quadro de claror de Nord, de maniqui, de pleguejat, el quadro fet sota claraboies de vidres entelats i espessos. Allí la mostra del gran quadro, de quadro gran, del quadro d'història amb aquell trono de sempre, i aquella arruga a la catifa i aquell sembrat de flors a les rajoles, i allí el quadret fortunat, l'antiquari de casa amb que sembla que s'ha dissecat, mirant estampes amb una lupa. Al costat del fajol d'Olot, el blanc campanar de Sitges. Aprop del plat de Talavera, amb dues manxegues darrera del plat, el de la finestra ogival; davant dels de l'hort, els de la fruita; aquells que's passen la vida pintant dues pomes i tres pressecs damunt d'unes estovalles sempre tortes i sempre blaves i també sempre amb l'arruga, i damunt els sentimentals, la noia darrera els vidres, l'aimant sota la finestra i la tornada del torero. Allí no hi manca, ni per descuit, aquell retrat, el pobre retrat, que encara que sia fet en vida, sempre sembla d'algun difunt amb la mà a la falda si és de dona, perquè se li vegi l'anell; d'uniforme, si el mort en tenia, i amb un llibre sobre la taula, perquè es vegi clarament que el mort sabia de lletra. No hi manca, ni per etzar, la gòndola de Venècia, del jove pensionat a Roma, ni el bulevard exterior del que ha passat per París, ni el xiprer vell sota el campanar, ni l'aigua-moll amb la seva vaca, ni la vaca amb el seu pastor, ni el pastor tocant el fluiol, ni el fluiol amb el rabadà, ni aquest entrant les ovelles a l'hora solemniàl de l'«Angelus»... Es veu que el ministre de Foment, home expert i experimentat, va volguer enviar un mostruari perquè es poguessin estudiar les evolucions de l'art, de Rafael fins als nostres dies.

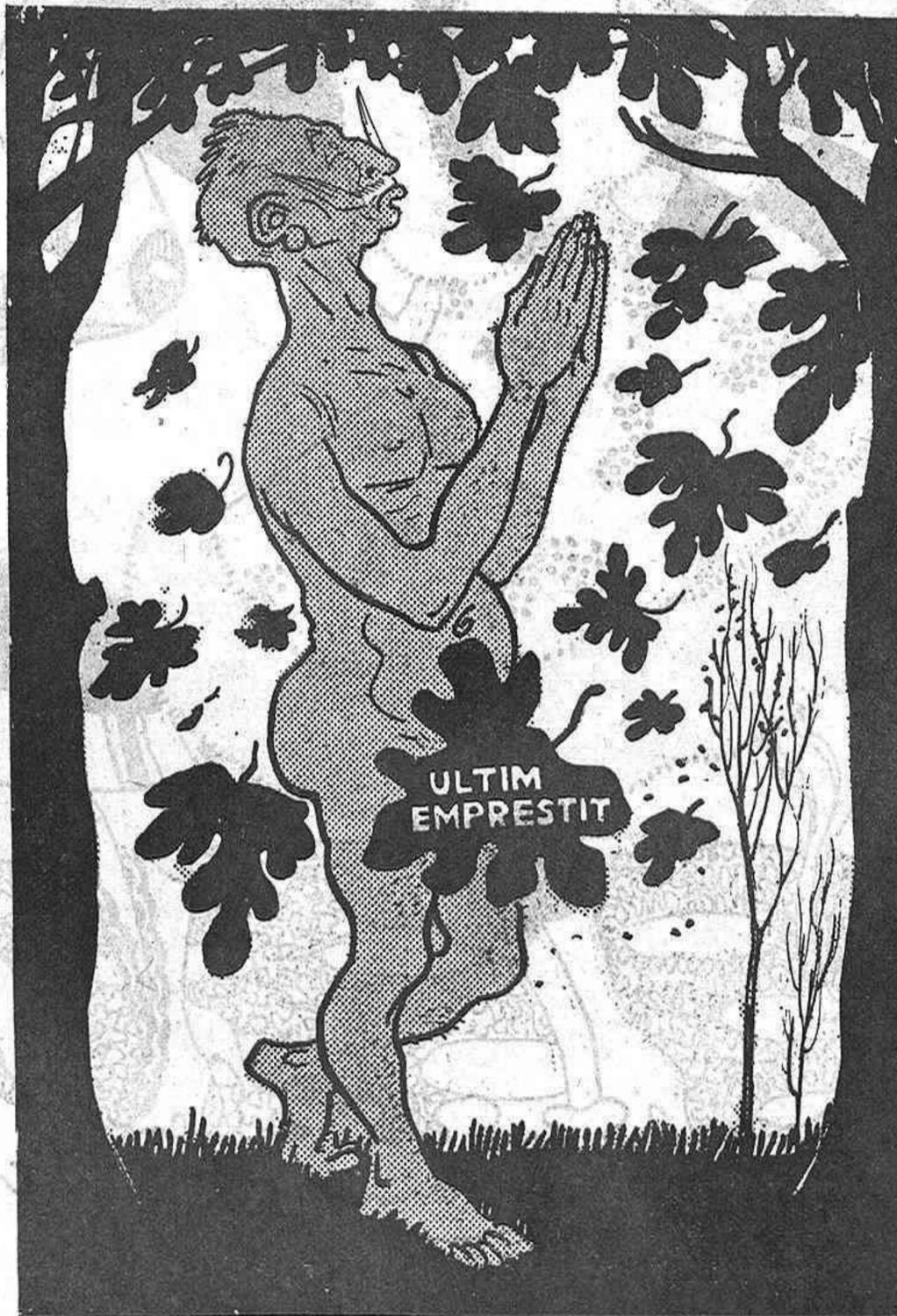
I lo trist és que tots aquests quadros han tingut públic, han tingut preu, han tingut recompenses i medalles. Tots aquests rengles de quadros en el seu temps han sigut nous, han sigut revolucionaris, han romput motllos, han sigut armes per a aterrar velles escoles. Tots han sigut il·lusions, han costat hores d'insomni, hores de febre, moments d'angunia; tots ells s'han estalonat per anar un xic més

endavant; tots han viscut el seu moment, fins que tots ells, de tenda en tenda, d'exposició en exposició, a l'anar fent el seu camí, han anat perdent el seu color... i destenyits, borrosos, rovellats, com els retrats de família que del saló van al quarto fosc, del quarto fosc a les golfes i de les golfes als Encants, han tingut de raure a l'Estat (un Estat que Déu ens en lliuri), que per treure-se'ls del davant els enterra en algun museu, com el pietós de Girona.

I lo cert és que els que segueixen, els pintors nous, els de darrera hora, els més moderns, per no dir els més joves, tampoc se'n encaparren. També aniràn envellint, envellint, perdent el color, aniràn seguint el seu curs, i allí ens trobarem tots plegats.

Se'n salvaràn dos cada segle, potser tres, arribem fins a sis, però tots els altres, de tota classe i de tota mena de escola, allí geurem amb santa pau. Encara hi ha dos panys de paret que esperen els seus epitafis. Allí hi anirà també una mostreta dels cubistes, ail, dels futuristes, dels imitadors de Cezanne, d'En Matisse i d'En Gauguin, de tota la pintura nova, que les terenyines ja l'esperen, per dir-los-hi: «Descansa en pau en un d'aquests petits museus».

XARAU

LA CAIGUDA DE LA FULLA

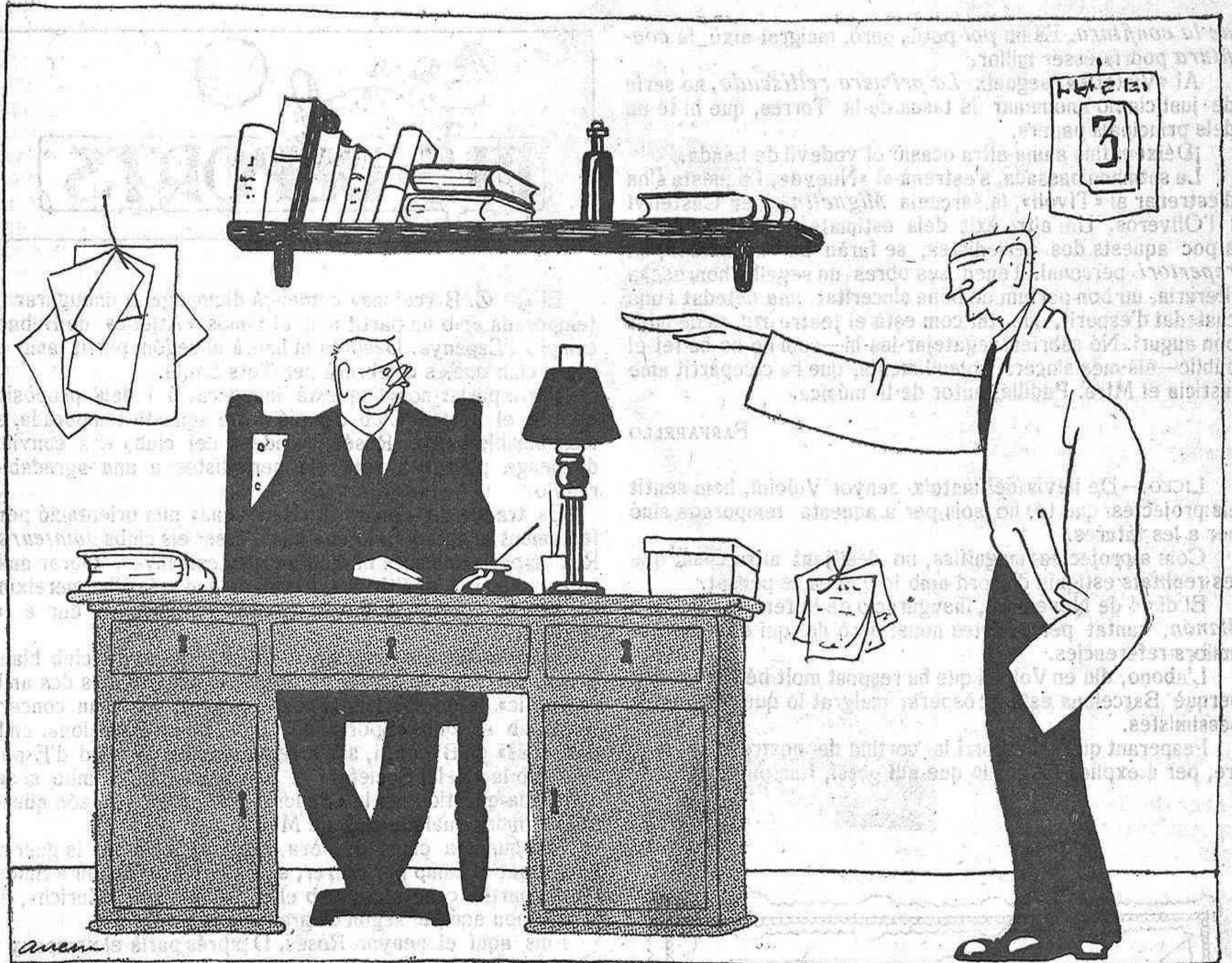
—Per l'amor de Déu, que no calguin totes!...

Teló enlaire

Verament, la companyia d'en Puga tingué un gran debut. Se veu que En Puga, no vol que pugui dir-se que la seva cura de director escènic s'estrella contra la mala qualitat dels artistes.

El públic de «Romea», els aplaudeix sorollosament perquè els havia vençut la rara virtut (que deu ésser essencial en una companyia dramàtica; l'excel·lència del conjunt. Es una companyia molt acoplada, en la que cada un ocupa son lloc, amb l'eficàcia de creure'l el més important, únic veritable secret de l'excel·lència d'una interpretació.

Lo mateix en *La dicha ajena* que en *El asno de Buridán*, la companyia mereixia certament les ovacions que li foren ofrenades. Un bon exemple de disciplina artística, primera llei del èxit, era sancionat favorablement pel públic, amb molt acert.

PREPARATIUS

—Ja comença a ensajar el coro de la fàbrica?
 —Sí, senyor Peracamps. Al entrar, tots els obrers a l'una entonaran la «Marxa Reial» i quan sigui fòra tornaran a cantar els Golgs de Sant Prim

Per avui està anunciada la primera estrena de la temporada, la comedia en tres actes, d'en Muñoz Seca, *El Príncipe Juanon*. Diuen que no hi ha retruécans, ni chistes ni otros excesos. Ja en parlarem. Ah! En Puga, no vol fer el *Tenorio*. Vagi perseverant en tant bon propòsit. Això està bé. Sobre tot amb la seva figura, representa un sacrifici.

Ni d'ell ni de la primera actriu, Sra. Ortiz, cal parlar-ne per ara detalladament. Esperem les obres noves, doncs tots dos son ja coneguts del públic barceloní.

Per ahir estava anunciat a «Novedades», el debut de la senyora Nicolau, amb *Los muñecos*. A propòsit d'aquesta nova deserció d'una artista de l'escena catalana, s'han dit i escrit moltes coses, algunes un xic pintoresques. Tot plegat, tempestats en un vas d'aigua... sense aigua. Si no'ns manca l'humor, al donar compte del debut, nosaltres també hi direm la nostra. ¡Tot siga a la major gloria del teatre català!

Per ara, mentres els demés teatres preparen grans acon-teixements, com el *Tenorio* a «Novedades», per en Morano i *El Asombro de Damasco*, al «Tívoli» i al «Nuevo», la realitat més viva en els teatres barcelonins, és la competència vodevil·lesca, entre els del «Español» i els del «Victoria». Curiosa i pintoresca (àdhuc ens atrevirem a dir didàctica) aquesta competència! Els elements bel·ligerants semblen aparentment equilibrats, les dugues companyies compten amb elements força notables i fins acreditats en el gènere,—Jordi,

Nolla, Valero, Galcerán, contra Santpere, Ruvira, Font, Torres,— pera no citar sinó les primeres figures. Totes dues compten amb traductors reconeguts com traçuts en la vodevil·lesca habilitat —*match* Moliné-Mallol— i no obstant la preferència del públic, i per tant, l'èxit, semblen decantar-se a favor del «Victoria». ¿Quina raó és la d'aquest fet? Pot-ser, ben debatut, midat i apamat, una sola; que essencialment, radicalment, el vodevil es un gènere d'actors, i la superioritat còmica d'en Santpere s'imposa,—i no anomenem an En Font, perquè apenes ha treballat—donant el vodevil la seva característica inconfundible. Al costat d'aquesta valor essencial, la Ruvira, primera actriu, d'una carnal presència de molt bon veure, d'una discreta entonació, de molt bon aire i d'una elegància de molt bon gust, compleix son paper, aquell paper que és reservat en el vodevil a la gracia femenina.

Al teatre del davant, les coses succeeixen d'altra fàisó. La valor prima i essencial és la femenina; la turbació inquieta i especial i *sui generis* de la Jordi destacant-se del fons; i contrastant amb ella, l'art d'un primer actor, en altres aspectes notable, però que està descentrat en el vodevil. Es convicció que tenim ben arrelada, que fins que trobin el vodevil d'en Galcerán, els del «Español», no tindran un gran èxit. Que ningú s'ofengui! Parlem d'una cosa que aquí, mercès a uns i altres ha pres una fesomia tota especial.

La darrera estrena al teatre de la Jordi, ha sigut *El pot*

de la confitura. Es un pot petit, però, malgrat això, la confitura podria ésser millor.

Al «Victoria», segueix *La primera relliscada*, no seria de justícia no anomenar la tasca de la Torres, que hi té un dels principals papers.

Deixem fins a una altra ocasió el vodevil de banda.

La setmana passada, s'estrenà al «Nuevo», i aquesta s'ha d'estrenar al «Tivoli», la sarçuela *Miguelín*, d'en Castellví i l'Oliveros. Un altre èxit dels estimats companys. A poc a poc aquests dos periodistes, se faràn un teatre seu; un repertori personal. Tenen ses obres un segell d'honradesa literaria, un bon perfum de bona sinceritat, una netedat i una castedat d'esperit, que, tal com està el teatre *xic*, es de molt bon auguri. No sabríem regatejar-los-hi—com no ho ha fet el públic—els mes sincers aplaudiments, que ha compartit amb justícia el Mtre. Padilla, autor de la música.

FARFARELLO

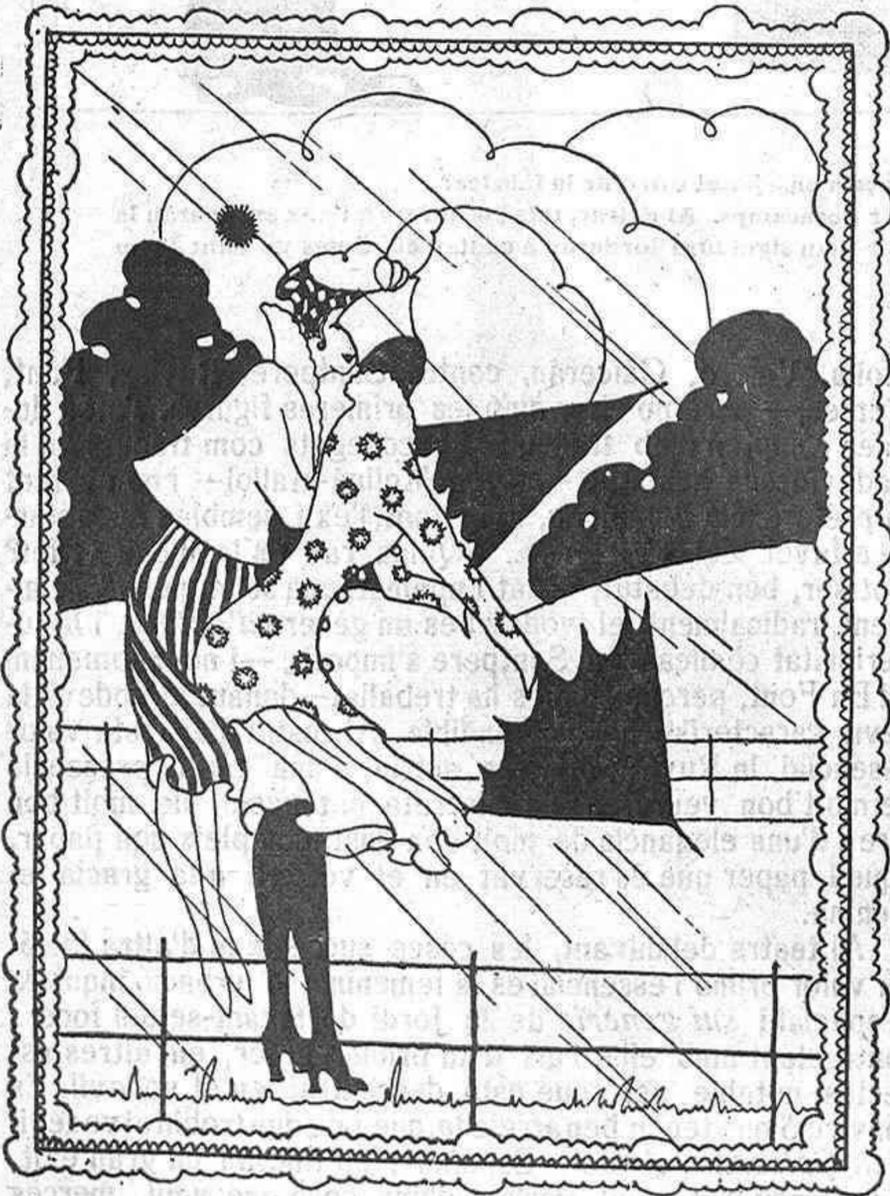
LICEO.—De llavis del mateix senyor Volpini, hem sentit els projectes que té, no sols per a aquesta temporada sinó per a les futures.

Com a projectes magnífics, no desitjant altra cosa, que les realitats estiguin d'acord amb lo que es té pensat.

El dia 4 de Novembre, inauguració de la temporada, amb *Manón*, cantat per artistes nous, però de quí es tenen les millors referències.

L'abono, diu en Volpini que ha respost molt bé i ho creiem perquè Barcelona està pròspera, malgrat lo que diguin els pessimistes.

I esperant que's descorri la cortina de nostre gran teatre, per a explica-los tot lo que allí passi, fem punt.

—Que l'aniràs a rebre?

—Si plou, no; si farà dir que'l rebré a casa.

El «F. C. Barcelona» començà diumenge a inaugurar la temporada amb un partit amb el famós «Atlètic» de Bilbao, campió d'Espanya. Després hi haurà el segon partit amb el propi club que es celebrarà per Tots Sants.

Per a parlar-nos d'aquesta inauguració i dels propòsits que té el nostre Club campió per a aquesta temporada, el molt amable senyor Rosés president del club, ens convidà diumenge passat a tots els periodistes a una agradable reunió.

Es tracta de donar al «Barcelona» una orientació perfectament adaptada a lo que han d'ésser els clubs *amateurs*. Res de personalismes ni d'influències estranyes. Obrar amb tota noblesa i enaltir als jugadors que més s'ho mereixin, cercant en el propi club els elements que l'han de dur a la victòria.

Aquests són els propòsits de la nova junta del club blau-grana. En quan als partits en projecte, ademés dels dos amb l'«Atlètic» de que parlem al començament, n'hi han concertats amb el club «Sport» de Gijón, nou a Barcelona, amb l'«Arenas» de Bilbao, i, si s'arregla la qüestió nord d'Espanya amb la «Reial Societat» de San Sebastián. També si se arregla la qüestió amb la «Federació Centre» (tot són qüestions) vindrà qualque club de Madrid.

En quant a clubs de fóra Espanya, com que la guerra limita tant el camp per córrer, sols s'ha pogut acudir a Suïça i hi ha partits concertats amb el «Basilea» i el «Zurich», el primer nou aquí, el segon d'agradable record.

Fins aquí el senyor Rosés. Després parlà el xampany i les postres i el «Quimet» de Canaletas ens feu ofrena de ambdues coses amb *aquella* alegria.

No cal dir, doncs, que a l'ensemps que agraim l'atenció de la digna junta del «F. C. Barcelona» celebrem que prengui una orientació tan noble i desitgem que els seus propòsits es vegin compensats pel major èxit.

Ara bé. Diumenge hi havien dos partits: «Badalona-Barcelona» i «Espanya-University». Parlem-ne un xic.

En primer lloc celebrem l'anunci en català del segon partit estampat en la piçarra de sobre la porta de l'«Espanya» i que ens sorprengué agradablement.

Dit això, afegim que el primer partit resultà interessant de debò i ens hi divertírem. El «Badalona» ha adquirit En Bou, l'Aramburu i En Julià del «Barcelona» i això el fa una mica terrible. Desenrotllà un joc bastant eficaç que fou contrarrestat pel «Barcelona» un xic feblement en alguns moments. No obstant i mancar-li an aquest en Bru i en Sancho i que aquest darrer fou substituït per en Greenwell (qui no ens agradà en el lloc de mig centre), la victòria fou pels blau-granes per 2 a 1.

El segon partit revestí poc interès. L'«Uni», no obstant i mancar-li els Armets i altres jugadors de la passada temporada, es presentà amb molts ànims i sols perdé per 2 a 1, resultat que, donada la valúia de l'«Espanya» no és pas gaire enaltidor.

Què més? Ah! sí. Al mar, els del «Marítim» acabaren les regates de canots a un remer *Copa Campiani* amb la victòria d'En A. Vidal; també hi hagué la segona prova a la vela de la *Copa Eros*, guanyant altra vegada el *Fitora* amb la senyoreta Santamària (mare de Déu) i el senyor González. Això no val, senyor González!

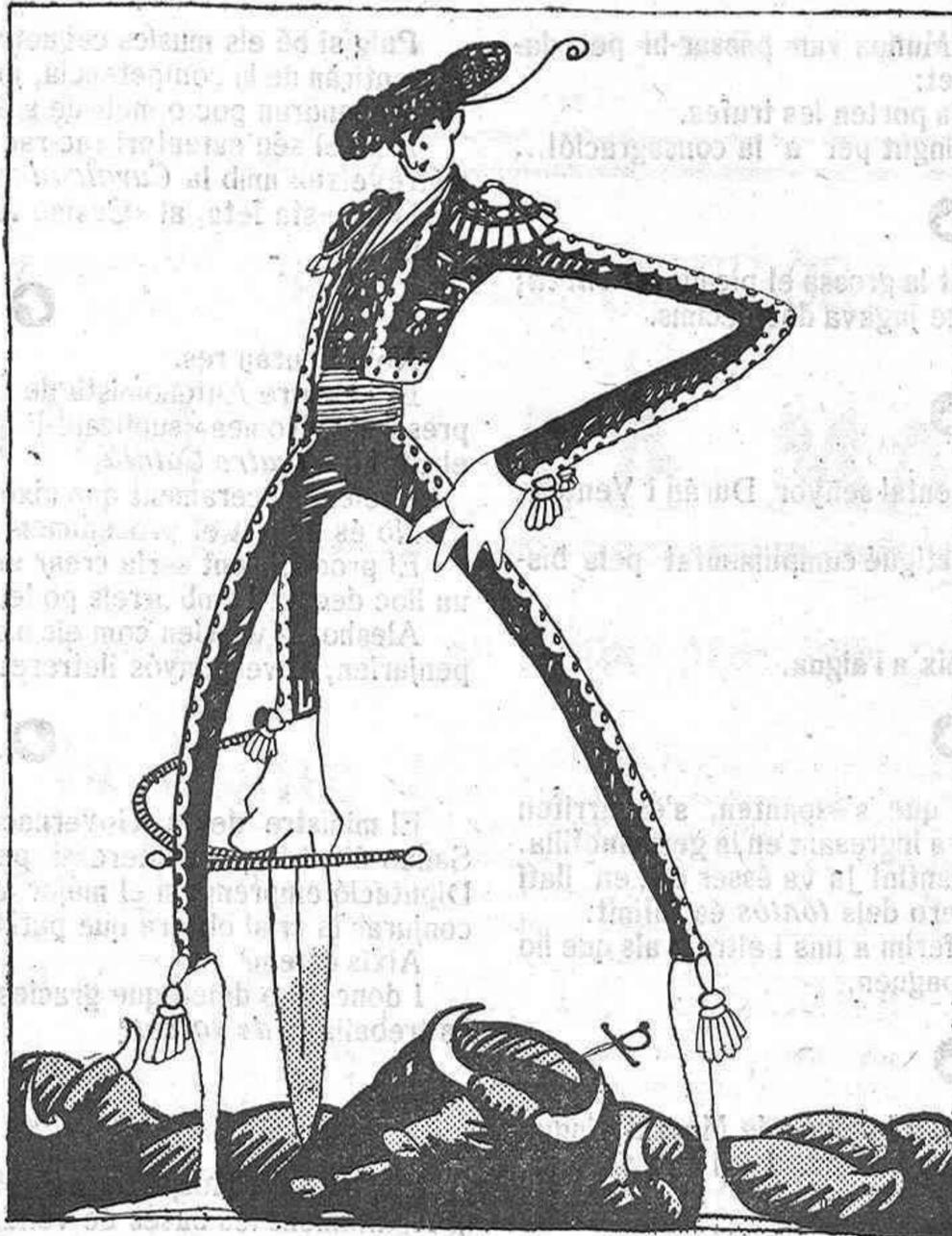
Als «Club de Mar» i «Nàutic» regata a la vela *iat alternat*. Guanyà el *Pepito* amb tripulants del primer club.

Ah! La Junta del «Club de Mar» del «Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de l'Indústria» ha acordat editar un cartell anunciador de les Regates de Campionat de Catalunya de Rem, encarregant el dibuix a un distingit artista, i al mateix temps, fer imprimir una gran tirada de segells que reproduiràn el dibuix del cartell esmentat; al mateix temps dirigirà a tots els senyors redactors de la nostra premsa deportiva, un comunicat pregant la llur cooperació a tant important manifestació deportiva.

També hem de dir que diumenge va la regata *Copa Joventut* per a canoes a dotze remers organitzada pel susdit club i que promet tenir gran importància.

I... res més.

HIP

antipatia serà Sant Francesc... que's queda sense *dormitori*.

Un sant desauçiat,quina profanació.

Hoy salen para la luna...

Dic, no... Avui surten cap a Madrid els regidors Durán i Rocha.

Van a veure si pesquen certs aventatges per al nou pressupost.

Des de la Cort, el flamant Rius prou els telegrafia dient-los que «tot va com una seda», que «no s'amoinin», que's «posin tranquils»... etc., etc... En Durán i en Rocha no se l'escolten i fan bé.

—*La gloria para ti, general!*... però els milions destinats a Barcelona volem dur-los nosaltres.

Bona pluja, la de la nit del diumenge!

El xàfec durà quatre o cinc hores.

Gracies an ell, els rovellons que no's decidien a sortir, ara treuran el nas entre la brosta.

Ara que diuen que *anirem tant bé, que'l diari ho porta, que l'hereuet vé*, ja tenen els organitzadors de

reials jornades, un número maco i baratet:

Gran cullida de bolets als boscos de la Rabassada.

L'altra setmana va cridar molt l'atenció dels barcelonins un magnífic porc singlar de gran tamany exposat en un establiment de la Rambla.

ESQUELLOTS

LA VICTORIA D'EN JOSELITO.

A corre-cuita s'està organitzant un gran homenatge a la memoria d'en Clavé amb motiu de col·locar-se una làpida amb aquest nom al carrer del Dormitori de Sant Francesc.

El programa del homenatge no està encare acordat, però constarà de variades solemnitats, entre ells un gran concert prenent-hi part totes les societats de Catalunya.

Tot lo que's faci en honor del popular music-poeta, tindrà segurament l'entusiasta aprovació del públic barceloní.

L'únic que pot-ser ho veurà amb mals ulls o amb certa

Mata siete de un cachete.

Divendres dia 3 de novembre

NUMERO EXTRAORDINARI

DE

L'Esquella de la Torratxa

DIADA DE MORTS

32 planes

20 cèntims

El senyor Nunci i el bisbe Muñoz van passar-hi per davant i es digueren fent-se l'ullet:

—Aquests m'agraden, que's porten les trufes.

—Es veritat; l'haguessim tingut per a la consagració!...

En el sorteig passat ha tret la grossa el picador *Ceniza*; de la «cuadrilla» del *Gallo*, que jugava dos dècims.

Buen puyazo, amigo!

Vaja, que al Alcalde accidental senyor Durán i Ventosa li ha topat de debò.

Tota la setmana passada estigué complimentat pels bisbes i pel Nunci.

Com disfrutaria l'home!

S'hi devia trobar com el peix a l'aigua.

Hi han homes de bona fè que s'espanten, s'esgarrifen perquè encara hi ha gent que va ingresant en la germanofilia.

¡Uii! No s'esverin, no s'espantin! Ja va ésser dit, en llatí per a més claretat que el número dels *tontos* és infinit.

I al parlar de tontos ens referim a uns i altres; als que ho són als que el fan i als que'ls paguen.

El dia del seu sant el *Gallo*, a la plaça de Madrid tingué una mala tarde. Li regalaren una bronca. I ell previament, l'havia brindada als Reis.

Es un gitano!

El teatre català s'ha refugiat al "Centre de Lectura" de Reus. En dit lloc s'ha inaugurat una temporada d'escena catalana per una companyia en la que figuren en Viñas i la Fremont. Anuncien estrenes d'en Puig i Ferrer, d'en Ru-siñol i d'altres. Endavant, tota la nostra simpatia tenen i si realment estrenen alguna obra, prometem anar-hi.

El Marques d'Olèrdola estava, lo que parlant de les criatures que dormen de dia i no de nit ne diuen les mares *estar deshorat*. Vaja, estava fora d'hora, que és una manera d'estar *fora del temps*, però més modesta.

No s'hi trobava bé per aquí i Madrid sembla que li prova. Ha trobat el seu moment; ja sab la seva hora...

«La del alba seria...»

Llegim en la premsa *ilustrada*: «Caída de un andamio.»
Se feu molt mal? Pobret!

A Solsona hi ha una Societat que's diu, humilment, «La Punyalada.» Al ausentar-se el president l'obsequiaren amb un *lunch*. Aquest president devia haver-se ofès. No l'han despedit dignament. Som o no som? Doncs si sentien que s'en anés, una punyalada i no un *lunch*. A les penes, punyalades. I si això no ho posa en pràctica «La Punyalada» no sé qui ho ha de fer.

Des de'l passat dijous la *Murga del Ajuntament*, toca a la Plaça Reial.

Trobem que és una gran pensada.

Puig si bé els musics ceguets del Passatge de Madoz se ressentiran de la competència, en canvi, les granotes del surtidor apendran poc o molt de solfa i guanyaran en melodia.

Amb el seu estentori rac-rac ja veureu com el millor dia s'atreveixen amb la *Cavalcada de les Walkyries*.

D'aquesta feta, al «Casino Alemany» s'hi inscriuràn tres socis més.

No'n treuràn res.

El «Centre Autonomista de Dependents» ha escrit a l'Empresa del «Romea» suplicant-li que esborri d'aqueix coliseu el títol de *Teatre Català*.

Creiem sincerament que això és una broma d'infants.

No és aquest el procediment.

El procediment seria crear un veritable teatre català en un lloc decent i amb arrels poderoses.

Aleshores veurien com els mateixos Roquer i C.^a el despenjarien, el vergonyós lletreret del carrer del Hospital.

El ministre de la Governació ha telegrafiat al nostre Sanxo dient-li que s'interessi per a que l'Ajuntament i la Diputació emprenguin el major número d'obres al objecte de conjurar la crisi obrera que patim actualment.

Aixís estem?

I doncs ¿no deien que gracies a la neutralitat, a Espanya es treballava *de valent*?

La Junta del Hospital de Santa Creu ha presentat, per fi, al Ajuntament les bases de venda del vell edifici del Teatre Principal.

Com poden veure, doncs, el renaixement gloriós del teatre català es un fet.

No més falta que l'Ajuntament tingui diners i ganes de comprar el solar i aixecar-hi un nou teatre.

Vaja, que lo més calent es l'aiguera.

Una Memoria.

Ha sigut molt elogiada a Cà la Ciutat una *memoria* escrita pel regidor senyor Lasarte que tracta del següent tema:

«Los grandes mataderos americanos»

Es inútil que s'esgargamelli.

Per molt importants que siguin, aquests escorxadors, actualment tenen molta més importancia *los grandes mataderos europeos*.

A tots els diaris de Barcelona ha enviat el director de la orquestra *Sinfonica* de Madrid, una carta excusant-se de haver donat *equivocadament* el primer concert en el «Principal» de Gracia.

Diu que ell se creia que aqueixa era una barriada obrera que's trobava lluny de Barcelona.

Vaja, senyor Fernández, no n'hi ha per tant.

Què li costava comprar una *Guia Lop* a can Fé i entrar-se del plano?

Ademés, ¿No li han pagat lo que demanava?

No l'han aplaudit?

Doncs no li sàpiga mai greu caure *en gracia*.

Antoni López, editor, Rambla del Mig, 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat n.º 2

TELÉFONO 4115

ACABA DE PONERSE A LA VENTA

EL AÑO EN LA MANO

Almanaque - enciclopedia de la vida práctica para 1917

El Año en la Mano

En sus amenas páginas un doloroso paréntesis con objeto de dedicar la debida atención informativa a los trágicos sucesos de la horrible lucha que ensangrienta a Europa. A este fin, nuestro almanaque, contiene una serie de interesantes y sugestivas

a pesar de hacerse eco de todos los descubrimientos, inventos y adelantos que en las artes o en las ciencias representa un desarrollo ascendente en el progreso de la humanidad, se ve precisado hoy, como todas las publicaciones de su género, a abrir en

CURIOSIDADES DE LA GUERRA

debidamente ilustradas con magníficos fotograbados, mapas y estadísticas.

Contrastando con este luctuoso acontecimiento que tan hondamente preocupa a los hombres de todos los países, hay que señalar en la presente anualidad, un extraordinario y fausto suceso que, por más que su celebración oficial haya sido suspendida, por el carácter de fiesta universal que merecía tener, y que el gobierno de España le quiso dar, no por esto

El Año en la Mano para 1917

imparcial cronista de hechos e intérprete fiel del incesante palpitar de la vida en todas sus manifestaciones, debe dejar pasar por alto. Nos referimos al

CENTENARIO DE CERVANTES

episodio conmemorativo de suma trascendencia, principalmente para todos los pueblos de habla castellana, y que nuestro Almanaque-enciclopedia debe solemnizar en la medida de sus fuerzas, dando a su infor-

mación ilustrada y literaria carácter de homenaje al príncipe de los ingenios.

El almanaque más nutrido :: El almanaque más interesante
El almanaque mejor presentado y el más económico
es sin duda alguna:

El Año en la Mano

Publica además de los trabajos anteriormente expuestos, un calendario perpetuo, un dietario práctico para las familias y diversas secciones de instrucción y amenidad, todas ellas espléndidamente ilustradas sobre:

ARTE — AGRICULTURA — ASTRONOMÍA — AVIACIÓN — ALIMENTACIÓN — BIOGRAFÍAS — CURIOSIDADES CIENTÍFICAS — COMERCIO — CONSTRUCCIONES — CATÁSTROFES — COMUNICACIONES — COSTUMBRES — CARICATURAS — DRAMAS SENSACIONALES — ESCULTURA — EXPOSICIONES — ELECTRICIDAD — FILOLOGÍA — FARMACIA — NOTAS FINANCIERAS — GIMNASIA — GEOGRAFÍA — HISTORIA — HIGIENE — INDUSTRIAS — INVENTOS — LITERATURA — MEDICINA — MÚSICA — MARINA — MUERTOS CÉLEBRES — MONUMENTOS — MILITARISMO — MAQUINARIA — NAVEGACIÓN — OCULTISMO — PINTURA — RELIGIÓN — REYES — REVOLUCIONES — SOCIEDAD — SPORTS — SOCIALISMO — TEATROS — TOROS — VARIEDADES, ETC., ETC.

El Año en la Mano para 1917

el más ameno el más útil de cuantos almanaques se publican,

siguiendo la costumbre de años anteriores, ofrece premios valiosísimos en concursos de ingenio y adivinación, y

Espléndidos regalos enteramente gratis

por medio de números a los cuales tiene derecho todo comprador y que van contenidos en todos los ejemplares, entre ellos una importante participación al Sorteo de Navidad de 1916 (Lotería Nacional), por lo cual, caso de salir premiada, todos, absolutamente todos los compradores, pueden beneficiarse con una crecida suma.

EL AÑO EN LA MANO

se halla de venta en todas las librerías de España y América a los siguientes precios:

Edición económica. 1'50 ptas.
» lujosamente encuadernada. - 2' — »

NOTA.—Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliurances del GirPostal o bé en segells de franqueig al llibreter Antoni López, Rambla del Mig, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravíos si no's remet, además, un ral per a certificat. Als corresponsals se'ls otorguen rebaixes.

SOUPER-TANGO

—Sabs perquè vaig tan lleugera?... Perquè encara no he sopat. Veuràs, convida'm.

—Justa, i després de sopar tu aniràs pesada y jo alleugerit.